

Josip Mužić, *Božićno čudo na Okitu*, Matica hrvatska – ogranak Imotski, Split, 2018., 223 stranice, slike i ilustracije

Knjiga *Božićno čudo na Okitu* uz predgovor koji potpisuje dr. sc. Nada Babić, sadržava uvod, devet poglavlja, zaključak te priloge i bibliografiju. Knjiga je lijepo i skladno uređena, puna prikladnih fotografija kojima autor želi ono što pripovijeda i na zoran ili slikovit način pokazati. Autor je, kako doznajemo, knjigu posvetio svojem bratu.

U predgovoru Nada Babić upozorava nas da se ne dopustimo zavarati naslovom knjige. Naime, naslov *Božićno čudo* u čitatelja probuđuje nostalgične i lijepe doživljaje koji se redovito vežu uz Božić i božićne blagdane, te nas može zavesti na krivi put. Ova knjiga i naslov, nažalost, nisu vezani uz „bajkovit sadržaj u kojemu sve sretno završi“. Naprotiv, iz sadržaja knjige posve je jasno kako „stranice ove knjige govore posve suprotno“. Knjiga kazuje „o stvarnom događaju i stvarnim ljudima – svjedocima toga događaja koji se zbilo u nedalekoj prošlosti“.

U uvodu knjige autor iskreno i bez uvijanja priznaje kako sve dok se nije susreo

s ovim događajem istražujući hrvatsku pučku pobožnost poslije Drugoga svjetskog rata ni on sam ni itko od njegovih poznanika nije ništa znao o božićnom čudu na brdu Okit. Don Josip kao marljivi istraživač nije ostao samo na zanimljivoj informaciji, nego se potrudio i do kraja istražio ovaj fenomen te ga uokvirio na jednome mjestu u jednoj knjizi. Da ga je ovaj fenomen dotaknuo, svjedoči i u riječima kada piše: „Odložio sam ostvarenje drugih, već poodmaklih poslova i sa zadovoljstvom se prihvatio istraživanja ne tako davnih, a gotovo zaboravljenih, događaja koji čak i svojom šutnjom rječito govore o hrvatskoj baštini, koliko vjerskoj – toliko i društvenoj.“ Don Josip ovaj znak jednog vremena očitava u svjetlu Isusovih riječi iz Lukina evanđelja gdje Isus prekorava svoje suvremenike da znaju čitati prirodne znakove vremena, a ne znaju čitati one znakove koje im on sam – Bog – daje (usp. Lk 12, 54–56). „Božićno cvjetanje klena upravo je takav znak darovan našem vremenu, znak u kojemu

nevidljiva milost postaje vidljiva. Nemar u njegovu prepoznavanju ne može se opravdati. Zato je i poželjno i potrebno vjerničko naviještanje primljenog dara kao privlačna i lijepa znamenja, ali i teološko rasuđivanje toga znaka“, piše autor u uvodu. Budući da je od prestanka ovoga znaka prošlo i više od 60 godina, autor kaže kako je to sasvim „dovoljan vremenski odmak da se staloženo i nepristrano izloži sve što se događalo s klenom i s njim u vezi. To je i zadnji čas da se sačuva spomen na sve ljude i događaje dok su među nama živi posljednji svjedoci. Ovo je ujedno i prilika da se tomu događaju dade i značenje koje mu pripada jer po svemu zaslužuje da bude odgovarajuće vrjednovan i u okvirima Crkve u Hrvata i u cijeloj Katoličkoj Crkvi“, piše dalje autor.

U prvom poglavlju pod naslovom Hrvatski Karmel autor opisuje brdo Okit. Tako saznajemo da je to brdo „čunjasta oblika, nalazi se na 135 metara nadmorske visine, tri kilometra zapadno od Vodica, mjesto pokraj Šibenika“. Na vrhu tog brda nalazi se crkvice koja je sagrađena između 1666. i 1670. godine, a posvećena je Gospi Karmelskoj. Sada nam i postaje jasno zašto je autor ovo poglavlje u kojem govori o brdu Okit naslovio Hrvatski Karmel.

Zanimljiv je i razlog zašto je upravo na vrhu tog brda sagrađena crkva posvećena Gospi Karmelskoj. Tako nas autor, na temelju povijesnih vrela, poučava kako su vjernici u Malom gaju htjeli sagrađiti crkvu pa su pri tome donijeli sliku Gospe Karmelske i počeli udarati temelje. Kada su se vraćali s objeda, pri povratku su opazili da je Gospina slika nestala. Vrativši se u Vodice, naravno, ne znajući gdje je nestala slika, ušli su u crkvi pomoliti se Gospi da je pronađu, no slika stoji na njezinu oltaru, a pokraj nje pastiri iz Okita koji su pronašli sliku na vrhu brda pokraj svojega sela. Drugoga dana graditelji opet ponesoše sliku, ali ona kao i dan prije, netragom nestade, a pronađoše je u okitskih pastira koji su s njom krenuli nizbrdo prema Vodicama. I treći put ponesoše sliku, ali ovaj put ostaviše i stražu. Ipak, ona pred njihovim očima nestade i opet je pronađoše na vrhu istoga brda. Stoga, piše dalje autor, „nakon vijećanja u župnoj crkvi u Vodicama, nije bilo druge, do odluke da se crkva Gospi do Karmela podigne na vrhu strmoga, krševitog i teško prohodnog brda“.

U drugom poglavlju autor govori o neobičnoj pojavi uz crkvicu na vrhu brda Okit. Naime, uz crkvu je rastao klen. Poznato je kako on cva-

te u travnju i svibnju, a može doživjeti i preko tristo godina. Tako je uz crkvicu Gospe od Karmela raslo klenovo stablo koje se račvalo u tri velike grane. „Na Badnjak bi se svake treće godine dogodila neobjašnjiva pojava. Od tri velike grane procvjetala bi jedna grana, i to samo ona koja je rasla prema crkvici. Pojava se događala redovito, bez obzira na vremenske uvjete.“ Jedan od prvih opisa ovog božićnog čuda na Okitu donosi fra Ante Crnica. Grana je cvjetala u 24 sati u noći i to samo jedna, ona prema crkvici okrenuta. Do tog trenutka ta se grana ni po čemu nije razlikovala od ostalih dviju. Bila je suha, kao i ostale u zimsko doba. Međutim, u navedeni sat, sve je na njoj počelo oživljavati. Na sv. Stjepana i lišće i cvijeće osušilo bi se i otpalo. U blizini grane koja je procvjetala osjećala se ugodna toplina. Ovaj fenomen trajao je od 1880. do 1950. godine.

Autor u svojoj knjizi navodi po imenu i brojne svjedoke koji su se i sami osvjedočili o ovu neobičnu pojavu. Nakon završetka Drugoga svjetskog rata, u vrijeme najgorih progona vjere, narod se, ipak, nije dao odvojiti od Boga. Komunističkim vlastima nije mogla promaknuti nazočnost velikog broja vjernika na brdu Okitu, piše autor, u vrijeme cvje-

tanja klena. Potaknuti tim neobičnim događajem, a poduprti i svojim protuvjerskim stavom, odlučili su to prekinuti. „Posljednje cvjetanje klena bilo je neočekivano – procvjetao je nakon samo dvije godine, tj. 1950. godine. Te je godine opet bio nazočan fra Ćiro Markoč koji je zapisao: ‘Ova neobična pojava obnovila se i ove godine točno u isto vrijeme i na isti način kao i prije.’ Može se pretpostaviti da su se i tada, po običaju, vjernici pobožno okupili na Badnjak ne očekujući cvjetanje klena. Božićno cvjetanje izvan ustaljena redoslijeda narod je tada tumačio ‘kao želju Majke Božje, da se što prije obnovi Njezino svetište i Njezina čudotvorna slika povrati na svoje staro mjesto’. To je bio svojevrsni oproštaj jer je 1951., prije čudesnog cvjetanja koje je trebalo biti te godine, stablo posječeno.“ Autor ovo izvanredno cvjetanje klena komentira ovim riječima: „To cvjetanje 1950. godine bilo je izvan uobičajenoga reda i uobičajenoga očekivanja, no slobodno se može zaključiti kako unatoč okrutnostima zla, Bog ipak ima zadnju riječ te stoga ne treba nikada gubiti nadu.“

U trećem poglavlju autor opisuje povijesne događaje u Drugome svjetskom ratu i sudbinu crkvice na brdu Okit. Tako doznajemo da je 27. ožuj-

ka 1943. godine oko 16.00 sati crkva u potpunosti spaljena i uništena. Uz granatiranje, razvaljeni su i njezini temelji. Slika Gospe od Karmela ranije je sklonjena u crkvu u Vodicama, te je tako sačuvana od uništenja. Klen, međutim, nije tom prigodom nastradao te je i dalje nastavio cvasti na Badnjak i to 1943 i 1946. godine, kao i nakon rata. Ipak, mržnja prema tome čudesnom klenu, a što je u biti mržnja prema kršćanskoj vjeri i Bogu, uništila je stablo i čak mu i korijenje iščupala. Parun iz Kaline rodnom iz Krčulja koji je bio šumar, sjekirom je posjekao klen 1951. godine. O tome postoje i očevidci koji su kasnije o tome i posvjedočili, a njihovo svjedočanstvo autor donosi i u svojoj knjizi. Autor u knjizi piše: „Nažalost, Parun i njemu slični ubrzo su požalili što su učinili. Po prirodi ili Bogu zatekla ih je teška kazna: stiglo ih je ono isto što su radili nedužnim kapelicama, svetim slikama i klenu. Joso F. – Parun ubrzo poslije počinjenog zločina teško je obolio. Sav se osušio od bolesti, nije mogao raditi, ni jesti, a veliki mu je problem bilo stajati na nogama ili sjediti pa je najčešće čučao. [...] Da bude još gore, nesreća je zadesila i njegova sina.“ Uz ovaj događaj, autor progovara i o progonima vjernika u Vodicama prije, za vrijeme i nakon

Drugoga svjetskog rata. Međutim, narod je sve to preživio i vjera se nije ugasila.

Na Okitu, zahvaljujući fra Ćiri Markoču, 1946. godine započelo se gradnjom nove crkve, ali nestalo je novaca i gradnja je obustavljena. Gradnja je 1955. godine nastavljena, ali komunisti su branili obnovu i gradnju. Tako je tek 1967. godine pod vodstvom župnika don Vjekoslava Kurenta crkva u dva i pol mjeseca ponovno sagrađena.

U nastavku knjige don Josip donosi i svjedočanstva ljudi koji su otrgnute procvjetale grančice klena slali na ispitivanja u Zagreb, ali prirodnog objašnjenja nije bilo. Jednostavno rečeno ta se pojava nije mogla protumačiti prirodnim putem. Očito se radilo o čudu.

Naravno, autor kao teolog u knjizi u petom poglavlju govori o značenju čuda kako bi onda to povezao s klenom i njegovim čudesnim cvjetanjem. Spominje autor i ostale slične događaje u katoličkom svijetu poput izvanrednog cvjetanja svijeća i povezanosti uz živote svetaca. Autor smatra kako je ovom čudu cvjetanja klena na Okitu najbliža svetopisamska usporedba s procvjetalim štapom Mojsijeva brata Arona. Uz to, u kršćanskoj ikonografiji često se sveti Josip prikazuje kako drži štap s procvjetalim

ljiljanom. Oba čuda, i Aronov i Josipov štap, „znak su Božjeg odabranja pojedinaca za ostvarenje nekoga posebno-ga nauma s njihovim vlasnicima. Izvanredno cvjetanje klena pred Gospinom crkvom i slikom u trenutku kada se slavi njezin porod, rođenje Isusa – Sina Božjega, možemo stoga tumačiti i kao znak odabranja i proslave Gospe kao majke Božje, Bogomajke ili Bogoro-dice“, piše autor te zaključuje: „Opravdano je zaključiti da se čudo cvjetanja klena može povezati s marijanskom pobožnošću Vodičana na Okitu, kao što se može i pripisati posredništvu Majke Božje.“

Autor nije mogao ne spomenuti i najnovije doba, ono koje nam je bliže. Tako kaže kako je tijekom Domovinskog rata na župu Vodice palo više tisuća granata, a 12 mještana poginulo je u borbama s agresorom. Crkvice na Okitu još je jednom 19. rujna 1991. godine porušena. Obnova crkve započela je 1995. godine.

Na mjestu staroga posađen je i novi klen, a uz njega postavljen i stari kameni križ kao spomen na pretrpljena razaranja na Okitu. Klen je

posađen sedamdesetih godina 20. stoljeća. I njega se htjelo uništiti obrezivanjem kore, ali on je čudesno preživio. Ipak, na njemu se još nije pojavilo čudo. Pobožni vjernici njeguju nadu te se mole Gospi Okitskoj za milost ‘da opet dragi klen ocvita’.

Na koncu, vrijedno je istaknuti i zahvaliti autoru što je iz zaborava izvukao ovaj itekako vrijedan spomena događaj koji je polako utonuo u zaborav. Odlaskom svjedoka, priča prelazi u legendu. Autor ovom knjigom ne dopušta da ovaj istiniti čudesni događaj postane legendom, nego životan i onaj koji i danas treba nadahnjivati i Vodičane, ali i sve ostale, da i u prirodi i u svojim osobnim životima, u životima svojih bližnjih prepoznaju Božje čudesne znakove i da o njima svjedoče. Izražavamo i nadu da će autor i dalje otkrivati i iz zaborava izvlačiti vrijedne trenutke, događaje i osobe iz naše hrvatske kulturne i vjerske baštine te nas njima obogatiti i omogućiti nam da rastemo i u znanju i u ljubavi prema Bogu, katoličkoj vjeri i Crkvi te također i prema hrvatskom narodu.